

BELEIDSPLAN 2011

EUMEDION

INHOUDSOPGAVE	Blz.
1. VOORWOORD	5
2. AANDACHTSPUNTEN VOOR 2011	7
2.1 BELEIDSMATIG	7
2.2 NIET-FINANCIËLE VERSLAGGEVING	16
2.3 DIALOOG MET BEURSVENNOOTSCHAPPEN EN AANDEELHOUDERSVERGADERINGEN 2011	19
2.4 VERANTWOORDELIJKHEDEN EUMEDION-DEELNEMERS	23
3. ONDERZOEK	24
4. EVENEMENTEN	25
5. DIENSTVERLENING	26
5.1 INFORMATIEVERSTREKKING	26
5.2 VERGADERINGEN VAN DEELNEMERS	27
6. COMMISSIES	28
6.1 JURIDISCHE COMMISSIE	28
6.2 AUDIT COMMISSIE	28
6.3 ONDERZOEKSCOMMISSIE	28
6.4 BELEGGINGSCOMMISSIE	28
6.5 PUBLIC RELATIONS COMMISSIE	29
6.6 WERKGROEP BESTUURDERSBEZOLDIGING	29
6.7 WERKGROEP ESG	29
7. INTERNE ORGANISATIE	31
7.1 WERVEN VAN NIEUWE DEELNEMERS EN ONDERHOUD VAN CONTACTEN	31
7.2 GENEREREN VAN PUBLICITEIT	31
7.3 BESTUUR	31
8. CONTACT	32

SAMENVATTEND ACTIVITEITENOVERZICHT EUMEDION IN 2011

1. Beleidsmatig Nederland

- Wetsvoorstel ter implementatie van het advies van de Monitoring Commissie
- Wetsvoorstel ter aanpassing van het enquêterecht
- Wetsvoorstel uitbreiding meldingsplicht naar economische *long* posities
- Wetsvoorstel facilitering invoering *one tier* bestuursstructuur

2. Beleidsmatig internationaal

- Richtlijnvoorstel betreffende de werking van de stemketen
- Groenboek corporate governance van beursvennootschappen
- Onderhandelingen over Verordening betreffende *short selling*
- Herziening richtlijn Marktmisbruik
- Herziening Transparantierichtlijn

3. Dialoog met beursvennootschappen en aandeelhoudersvergaderingen (AVA's) 2011

- Naleving speerpuntenbrief 2011
- Alerts-service inzake agendavoorstellen van beursvennootschappen welke materieel afwijken van wetgeving, Code Tabaksblad en/of Eumedion Handboek Corporate Governance
- Opzetten van een dialoog met een substantieel aantal beursvennootschappen en facilitering engagementactiviteiten door Eumedion-deelnemers
- Rapportage evaluatie AVA-seizoen 2011 en *impact* speerpuntenbrief
- Position paper over de wenselijkheid of onwenselijkheid voor individuele beursvennootschappen om over te stappen van een two-tier naar een one-tier bestuursmodel.

4. Onderzoek

- Onderzoek naar de lange termijnstrategie van Nederlandse beursvennootschappen
- Onderzoek naar *key performance indicators* op het terrein van duurzaamheid
- Consultatie en vaststelling *best practices* voor Eumedion-deelnemers
- Vierde editie scriptieprijs

5. Bedrijfsvoering

- Maandelijkse nieuwsbrief
- Herziening website
- Genereren van publiciteit door geven van speeches en schrijven van opinieartikelen
- Werving van nieuwe deelnemers
- Facilitering werkzaamheden Eumedion-commissies

Op grond van artikel 15.8 van de statuten van Eumedion wordt jaarlijks uiterlijk in de maand december door het Algemeen bestuur een jaarlijks beleidsplan, waaronder begrepen de begroting voor het volgende boekjaar, ter vaststelling voorgelegd aan de Vergadering van deelnemers. Op grond van artikel 4.3 jo. 3.2 van het Reglement Algemeen en Dagelijks bestuur is het Dagelijks bestuur, onder toezicht van het Algemeen bestuur, belast met de uitvoering van de activiteiten die in het beleidsplan zijn aangekondigd. De concrete uitvoering is, op grond van artikel 1.3 van het Reglement Directeur, gedelegeerd aan directeur van de Stichting.

1. VOORWOORD

Op 1 januari 2011 bestaat Eumedion precies vijf jaar. Tijdens deze eerste vijf jaar in het bestaan van Eumedion is, mede door de overname van een aantal grote Nederlandse beursvennootschappen en de financiële crisis, het politieke en maatschappelijke sentiment t.a.v. de rol van aandeelhouders veranderd. Lag bij de oprichting nog de nadruk op het versterken van de positie van de aandeelhouder door hem meer rechten toe te kennen; aan het eind van 2010 worden vooral de verantwoordelijkheden van de aandeelhouder benadrukt en dan vooral die van de institutionele belegger die ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid wordt toegedicht. Deze verschuiving is niet een puur Nederlands fenomeen, getuige de vraagtekens die de Europese Commissie in haar Groenboek over de corporate governance van financiële instellingen heeft geplaatst bij de rol van aandeelhouders en de totstandkoming van een *Stewardship Code* voor institutionele beleggers in het Verenigd Koninkrijk.

De nationale en internationale discussie over de positie en rol van de aandeelhouder zal in 2011 naar verwachting voortduren. De Europese Commissie heeft voor het voorjaar van 2011 een Groenboek over corporate governance bij beursvennootschappen aangekondigd, waarbij ook uitgebreid aandacht wordt besteed aan de verantwoordelijkheden van aandeelhouders. In Nederland zal de Tweede Kamer de behandeling van het wetsvoorstel ter implementatie van het advies van de Commissie Frijns uit mei 2007 voortzetten. Dit wetsvoorstel bevat o.a. het voorstel dat een aandeelhouder die een substantieel belang (3 procent of meer) in een beursvennootschap houdt bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM) moet melden of hij het eens of oneens is met de strategie van de betreffende beursvennootschap. Daarnaast wordt het voor aandeelhouders moeilijker gemaakt om gebruik te maken van het agenderingsrecht. Binnen Eumedion zal de discussie worden voortgezet om te komen tot een set *best practices* op het terrein van transparantie van stemuitoefening en dialoog met beursvennootschappen voor de deelnemers van Eumedion.

Eind 2010 heeft Eumedion een tevredenheidsonderzoek gehouden onder haar deelnemers. Uit de voorlopige resultaten blijkt o.a. dat deelnemers het op prijs zouden stellen wanneer het Eumedion-secretariaat de dialoog met Nederlandse beursvennootschappen zou bevorderen voor de deelnemers van Eumedion. In de laatste maanden van 2010 is hier reeds een begin mee gemaakt. Onder Eumedion-vlag starten deelnemers een dialoog met die Nederlandse beursvennootschappen die daar zelf voor open staan dan wel met die vennootschappen waarbij het vanuit deelnemersperspectief wenselijk wordt geacht de dialoog aan te gaan. De dialoog kan betrekking hebben op onderwerpen die ook aan bod zullen komen op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering, maar ook op onderwerpen die zich daar minder voor lenen, zoals onderwerpen die betrekking hebben op het sociaal en milieubeleid van de betreffende vennootschap. De start van de dialoog tussen beursvennootschappen en

EUMEDION

---

institutionele beleggers kan bijdragen aan betere verstandhouding tussen beursvennootschappen en institutionele beleggers. Bovendien kan de dialoog ertoe bijdragen dat mogelijke governance- of andere problemen eerder worden gesignaleerd. In 2011 zal de logistieke en praktische aanpak van de dialoog verder worden uitgewerkt. Uit de voorlopige resultaten is verder gebleken dat de zgn. alertservice rond de algemene vergaderingen door de Eumedion-deelnemers erg op prijs wordt gesteld. De service zal dan ook in 2011 worden gecontinueerd. Datzelfde geldt voor de maandelijkse nieuwsbrief. De onderzoeksresultaten zullen de komende maanden verder worden geanalyseerd en, indien daartoe aanleiding is, worden geïncorporeerd in het beleid voor 2011.

Tot ons genoegen blijkt uit het de voorlopige onderzoeksresultaten verder dat naar de mening van de deelnemers er in de afgelopen vijf jaar een organisatie is neergezet die invloedrijk is bij beleidsmakers in Den Haag en Brussel en een goede reputatie heeft bij de Nederlandse beursvennootschappen. Dit succes is in belangrijke mate te danken aan de actieve inzet voor en betrokkenheid van een groot aantal medewerkers van de individuele deelnemers bij de werkzaamheden van Eumedion. Dit biedt een prima basis voor een succesvol volgend lustrum.

Amsterdam, 25 november 2010.

Johan van der Ende
(voorzitter)

Rients Abma
(directeur)

2. AANDACHTSPUNTEN VOOR 2011

In 2011 vergen de – veelal Europese – wetgevende initiatieven naar aanleiding de financiële crisis veel aandacht van Eumedion. Nog meer dan in voorgaande jaren zal Eumedion zich in 2011 in verbinding stellen met de Europese beleidsmakers. Voorts staat de afronding van een aantal nationale wetsvoorstellen op de rol, welke nog hun oorsprong vinden in de discussie in 2007 en 2008 over aandeelhoudersactivisme. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste aandachtspunten voor Eumedion in 2011.

2.1 Beleidsmatig – nationaal en Europees

2.1.1. Wetsvoorstel ter implementatie van het advies van de Monitoring Commissie

In de zomer van 2009 heeft de regering het wetsvoorstel ter uitvoering van de voorstellen van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code van mei 2007 over de rol van aandeelhouders naar de Tweede Kamer gestuurd. De parlementaire afronding zal waarschijnlijk in 2011 plaatsvinden. Het wetsvoorstel bevat voor aandeelhouder enkele belangrijke elementen:

- a) een verlaging van de eerste drempel voor het melden van zeggenschapsbelangen van 5 naar 3 procent;
- b) aandeelhouders die 3 procent van de aandelen houden, moeten aangeven of zij het eens of oneens zijn met de strategie van de vennootschap waarin zij het belang houden;
- c) vennootschappen en aandeelhouders worden in staat gesteld de identiteit van de (mede)aandeelhouders te achterhalen;
- d) de drempel voor aandeelhouders om onderwerpen voor de agenda van de aandeelhoudersvergaderingen aan te dragen, wordt verhoogd naar 3 procent van het geplaatste kapitaal.

- Standpunt Eumedion

In september 2009 heeft Eumedion, samen met Norges Bank Investment Management en California Public Employees' Retirement System (CalPERS), al schriftelijk, kritisch commentaar op het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd¹. In 2011 zal Eumedion dit commentaar blijven uitdragen naar de betrokken ministeries en de leden van de Tweede en Eerste Kamer. Eumedion heeft de volgende bezwaren bij het wetsvoorstel:

- a) Eumedion is van mening dat de verplichte 'strategiemelding' door aandeelhouders niet zal bijdragen aan een constructieve dialoog tussen aandeelhouder en vennootschap. Deze verplichting 'verjuridiseert' en polariseert de verhoudingen en vergroot de onzekerheid over deze dialoog in plaats

---

¹ http://www.eumedion.nl/page/downloads/Commentaar_2009_Frijns-wetsvoorstel_DEF.pdf

van deze te verminderen en zet bovendien de kapitaalmarkt op het verkeerde been. Het resultaat zou kunnen zijn dat aandeelhouders bevreesd zijn om de drie procentdrempel te overschrijden, wat juist tegenstrijdig is aan de kabinetsdoelstelling om meer stabiele grootaandeelhouders te krijgen in e Nederlandse beursvennootschappen.

b) Eumedion is van mening dat er voor de beursvennootschap en haar aandeelhouders een gelijk speelveld moet zijn in het kunnen identificeren van de (mede)aandeelhouders. Het wetsvoorstel creëert juist een ongelijk speelveld: aandeelhouders zijn geheel afhankelijk van de medewerking van de vennootschap om te kunnen communiceren met de andere aandeelhouders. Dit zet de aandeelhouders vooral in een *proxy contest* op een grote achterstand ten opzichte van de vennootschap. Daarnaast blijft het zeer de vraag of met de voorgestelde regeling veel buitenlandse aandeelhouders kunnen worden geïdentificeerd.

c) Eumedion neemt afstand van het voorstel om het voor aandeelhouders moeilijker te maken om van het agenderingsrecht gebruik te maken. Dit voorstel betekent een inbreuk op het recht van de minderheidsaandeelhouder om bepaalde zaken tijdens de aandeelhoudersvergadering aan de orde te stellen en daarover een stemming te vragen.

2.1.2 Wetsvoorstel ter aanpassing van het enquêterecht

Het Ministerie van Justitie heeft in oktober 2009 een voorontwerp van een wetsvoorstel ter aanpassing van het enquêterecht ter consultatie aan marktpartijen voorgelegd. Bij de voorgestelde aanpassingen zijn de voorstellen van de Sociaal-Economische Raad (SER) ten aanzien een wijziging van het enquêterecht, zoals opgenomen in het in februari 2008 gepubliceerde advies 'Evenwichtig Ondernemingsbestuur, betrokken. Eumedion was destijds adviserend lid van de commissie die het advies heeft voorbereid. Het is de verwachting dat in 2011 het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer kan worden gestuurd. De belangrijkste wijzigingsvoorstellen uit het voorontwerp van het wetsvoorstel zijn:

- a) een wijziging van de drempels voor aandeelhouders van grote vennootschappen om een enquêteverzoek in te dienen: aandeelhouders dienen voortaan ten minste 1 procent van het geplaatste kapitaal te representeren of aandelen aan te houden die een gezamenlijke marktwaarde van ten minste 20 miljoen euro vertegenwoordigen. Momenteel zijn de drempels nog 10 procent van het geplaatste kapitaal of aandelen houden die gezamenlijk een nominale waarde van ten minste 225.000 euro hebben.
- b) de vennootschap krijgt de mogelijkheid om de ondernemingskamer te verzoeken een enquête te gelasten naar het gedrag en de besluitvorming van de aandeelhoudersvergadering.
- c) de ondernemingskamer dient zijn besluiten gedegen te motiveren. In de wet komt te staan dat de ondernemingskamer de belangen van allen die bij de vennootschap zijn betrokken moet afwegen als een onmiddellijke voorziening in verband met de situatie bij de vennootschap noodzakelijk is.

- *Standpunt Eumedion*

Eumedion kan zich in grote lijnen verenigen met de wijzigingsvoorstellen. Het ministerie van Justitie heeft namelijk de onderdelen van het SER-advies die in 2008 op weerstand stuitten bij Eumedion niet overgenomen (de toetredingsdrempel voor het enquêterecht koppelen aan de drempel voor het agenderingsrecht (straks waarschijnlijk 3 procent van het geplaatste kapitaal) en het afstemmen van het toetsingsbeleid t.a.v. de beoordeling of sprake is van “gegronde redenen om aan juist beleid te twijfelen”, respectievelijk van “wanbeleid” op de Amerikaanse *business judgement rule*). Bij het voorstellen van de nieuwe enquêtedrempels voor aandeelhouders heeft het ministerie juist gebruik gemaakt van de voorstellen die Eumedion en de VEB in 2008 hieromtrent hebben gedaan. Eumedion zal dit standpunt in 2011 richting het ministerie van Justitie en richting de Tweede Kamer uitdragen.

2.1.3 Wetsvoorstel facilitering invoering one tier bestuursmodel

In december 2009 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel ter facilitering van de invoering van het zogenoemde *one tier* bestuursstructuur aangenomen. Een vennootschap die van deze mogelijkheid gebruik maakt, zal geen afzonderlijk toezichthoudend orgaan hebben, dus geen raad van commissarissen, maar binnen het bestuur zullen bestuurders zitting hebben waarvan de taak o.a. is het houden van toezicht op andere, de ‘uitvoerende’ bestuurders. De bestuurders zijn echter gezamenlijk verantwoordelijk voor het beleid en de genomen besluiten. De behandeling in de Eerste Kamer zal waarschijnlijk in 2011 worden afgerond.

- *Standpunt Eumedion*

Eumedion steunt het wetsvoorstel, omdat maatwerk wordt geboden aan vennootschappen. Indien een vennootschap en haar aandeelhouders van mening zijn dat een *one tier* bestuursstructuur beter bij de vennootschap past, dan zou de wetgeving zich hiertegen niet mogen verzetten. De beslissing om over te gaan naar een *one tier* bestuursstructuur dient wel te allen tijde door de aandeelhoudersvergadering van de betreffende vennootschap te worden genomen. Eumedion zal dit standpunt in 2011 bij de Eerste Kamerfracties blijven uitdragen. Daarnaast zal Eumedion in 2011, kort na de parlementaire afronding van het wetsvoorstel, een position paper uitbrengen over de wenselijkheid dan wel onwenselijkheid voor individuele beursvennootschappen om over te stappen van een *two tier* naar een *one tier* bestuursstructuur.

2.1.4 Wetsvoorstel ter facilitering lange termijnaandeelhouderschap

De minister van Financiën heeft in augustus 2009 een wetsvoorstel ter facilitering van het lange termijnaandeelhouderschap aangekondigd. Het wetsvoorstel zal het voor beursvennootschappen gemakkelijker maken om extra dividend (‘loyaliteitsdividend’) uit te keren aan die aandeelhouders die hun aandelen voor een bepaalde periode hebben aangehouden dan wel om dergelijke aandeelhouders

een beloning in de vorm van extra stemrecht te geven. Het ministerie van Justitie heeft aangegeven te streven naar inwerkingtreding van het wetsvoorstel per 1 januari 2012. Het is daarom de verwachting dat in 2011 de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel zal plaatsvinden.

- *Standpunt Eumedion*

Eumedion wijst erop dat aan beide instrumenten nadelen zijn verbonden. Zo zullen beleggingsbeslissingen door de betreffende aandeelhouders niet meer uitsluitend worden genomen op basis van de strategie en de waardering van de betreffende vennootschap. Dit heeft een verstoring van de efficiëntie van de kapitaalmarkt tot gevolg. Daarnaast zijn de instrumenten gevoelig voor misbruik. Een ander belangrijk bezwaar is dat bij een werkelijk groot 'succes' van het instrumentarium de liquiditeit van het aandeel daalt en de volatiliteit van het aandeel toeneemt. Dit is zowel voor de vennootschap als voor de aandeelhouders geen gunstige ontwikkeling. Een belangrijk bezwaar voor institutionele beleggers is verder de doorbreking van het zogenoemde proportionaliteitsprincipe: het stem- en het dividendrecht dat aan een aandelenbelang in een beursvennootschap is verbonden dient proportioneel te zijn met de kapitaalbreng van het aandelenpakket. Institutionele beleggers met een internationale aandelenportefeuille achten het niet wenselijk wanneer aan dit principe zou worden getornd. Eumedion is daarom geen voorstander van de introductie van loyaliteitsdividend of –stemrecht bij beursvennootschappen.

2.1.5 *Wetsvoorstel uitbreiding meldingsplicht naar substantiële longposities*

Het ministerie van Financiën heeft in september 2009 een voorontwerp van een wetsvoorstel gepubliceerd dat de meldingsplicht voor substantiële aandelenbelangen uitbreidt met *cash settled equity swaps* en *cash settled* opties. Naar verwachting zal het wetsvoorstel in 2011 naar de Tweede Kamer worden gestuurd.

- *Standpunt Eumedion*

Eumedion is voorstander van het wetsvoorstel. Al in november 2008 had Eumedion – door middel van de publicatie van een position paper² – aandacht gevraagd voor de problematiek van *hidden ownership* en *empty voting*. Door gebruikmaking van verschillende derivatenconstructies (zoals *cash settled equity swaps* (of *contracts for difference*) en *cash settled* opties) en marktpraktijken (zoals *securites lending*) kunnen aandeelhouders in beursvennootschappen belangen nemen waarbij het juridisch belang niet in verhouding staat tot de kapitaalbreng en omgekeerd. Dit kan leiden tot een aantasting van de bescherming van de minderheidsaandeelhouders. In dit kader pleit Eumedion voor een verdere uitbreiding van de meldingsplicht tot substantiële shortposities. Op die manier wordt namelijk zichtbaar of een partij per saldo een negatief economisch belang heeft en zich bij het uitoefenen van het

---

² Te vinden op: http://www.eumedion.nl/page/downloads/Position_paper_derivatenconstructies_DEF.pdf

stemrecht op de aandeelhoudersvergadering vermoedelijk daardoor zal laten leiden. Dit is voor zowel de vennootschap als de medeaandeelhouders relevante informatie. Eumedion zal in 2011 bij het ministerie van Financiën en later de Tweede Kamer aandringen op een spoedige aanvaarding van het wetsvoorstel. Eumedion heeft al in september 2009 de Tweede Kamer gevraagd dit wetsvoorstel samen te voegen met het wetsvoorstel betreffende de implementatie van het advies van de Monitoring Commissie (paragraaf 2.1.1).

2.1.9 Voorstel voor een verordening inzake short selling

De Europese Commissie heeft op 15 september 2010 een voorstel voor een Europese verordening betreffende *short selling* gepubliceerd. De ontwerpverordening bepaalt dat elke partij die een netto shortpositie in een Europese aandeel inneemt van groter dan 0,2 procent van het geplaatste aandelenkapitaal, verplicht is een melding te doen bij de nationale toezichthouder. Elke wijziging met een omvang van 0,1 procentpunt dient ook te worden gemeld. Deze meldingen worden niet openbaar gemaakt. Indien de netto shortpositie echter groter is dan 0,5 procent van het geplaatste aandelenkapitaal, dan wordt deze positie publiek gemaakt, evenals de daarna plaatsvindende wijzigingen ter grootte van 0,1 procentpunt. De hiervoor genoemde transparantieverplichtingen gelden ook voor shortposities die zijn gecreëerd door gebruik te maken van derivaten als opties, *futures*, *contracts for difference* en *spread bets*. De omvang van de netto shortpositie dient elke dag plaats te vinden om 12.00. Indien de netto shortpositie op dit tijdstip een meldingsdrempel overschrijdt, dient dit uiterlijk de volgende handelsdag om 15.30 uur bij de nationale toezichthouder te worden gemeld. In de verordening stelt de Europese Commissie verder voor om voorwaarden te stellen aan de verkoop van aandelen door een partij die de betreffende aandelen niet in bezit heeft of niet heeft ingeleend (het zgn. *naked short selling*). De Europese Commissie vindt dat een dergelijke partij de betreffende aandelen voortaan moet hebben ingeleend of een overeenkomst moet zijn aangegaan om de aandelen in te lenen ten tijde van vereffening van de transactie. Daarnaast geeft de Europese Commissie nationale toezichthouders de bevoegdheid in uitzonderlijke omstandigheden een verbod uit te vaardigen op of restricties aan te brengen bij het short gaan in aandelen. De betreffende toezichthouder dient voorafgaand aan het gebruik maken van een dergelijke bevoegdheid wel advies te vragen van de nieuwe Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (ESMA).

Het is de verwachting dat in 2011 de onderhandelingen tussen Europese Commissie, Europese Raad en Europees Parlement worden afgerond en de verordening eind 2011 in werking zal treden.

- Standpunt Eumedion

Eumedion is voorstander van een Europese verplichting tot (publieke) openbaarmaking van substantiële (bruto) shortposities in Europese aandelen. Hierbij zou moeten worden aangesloten bij de drempels voor openbaarmaking van substantiële aandelenbelangen in de Europese

Transparantierichtlijn. Eumedion is geen voorstander van het voornemen om partijen te verplichten netto shortposities met een omvang van ten minste 0,5 procent openbaar te maken. Volgens Eumedion zou met een dergelijke openbaarmakingsplicht bij een dergelijke lage drempel beleggingsstrategieën van een specifieke belegger zichtbaar kunnen worden, wat het concurrentievermogen van de betreffende belegger kan aantasten. Eumedion kan zich wel voorstellen dat bepaalde netto shortposities bij de publieke toezichthouder moeten worden gemeld. Een dergelijke melding zou echter niet openbaar moeten worden gemaakt. Eumedion maakt in de brief duidelijk dat slechts in uitzonderlijke omstandigheden toezichthouders *short selling* tijdelijk zouden mogen beperken of verbieden, teneinde financiële markten te kalmeren. Eumedion is er tegen deze achtergrond geen voorstander van om het zgn. *naked short selling* (het verkopen van effecten zonder ze te houden of ingeleend te hebben) aan dermate permanent strenge restricties te onderwerpen dat deze vorm van *short selling* de facto verboden is.

2.1.10 Voorstel voor een richtlijn betreffende de werking van de stemketen

De Europese Commissie zal waarschijnlijk begin 2011 een richtlijnvoorstel publiceren waarin onder andere bepalingen zijn opgenomen om het uitoefenen van rechten die zijn verbonden aan aandelen en andere effecten door beleggers te vergemakkelijken, met name in grensoverschrijdende situaties. Daarna starten de onderhandelingen met de Europese Raad van ministers en met het Europees Parlement over de tekst van de definitieve richtlijn.

- Standpunt Eumedion

Eumedion is groot voorstander van een richtlijnvoorstel betreffende de facilitering van het uitoefenen van aandeelhoudersrechten. Volgens Eumedion zou dit richtlijnvoorstel onder andere de bepaling moeten bevatten dat effectenintermediairs verplicht zijn medewerking te verlenen aan de uitoefening van het stemrecht door de uiteindelijke belegger. Momenteel is het door de veelheid aan schakels tussen de beursvennootschap en de uiteindelijk stemgerechtigde, zeker in grensoverschrijdende situaties, moeilijk om vast te stellen wie in juridische zin gerechtigd is tot het uitbrengen van een stem. In veel gevallen blijkt de uiteindelijke belegger in juridische zin niet de stemgerechtigde te zijn. Veelal is dat een custodian die de aandelen voor de uiteindelijke belegger in bewaring heeft. Daardoor is er een keten van volmachten van juridische aandeelhouder naar eindbelegger of een keten van steminstructies in tegenovergestelde richting nodig om de eindbelegger geldig te laten deelnemen aan de stemming in de aandeelhoudersvergadering. Deze keten kan alleen goed functioneren wanneer is verzekerd dat alle effectenintermediairs meewerken aan de doorgifte van volmachten en steminstructies. Europese wetgeving is hiervoor onontbeerlijk. Een ander belangrijk principe dat volgens Eumedion in het richtlijnvoorstel moet worden opgenomen is dat effectenintermediairs alleen op uitdrukkelijke instructie van de uiteindelijke belegger mogen stemmen. Eumedion is zwaar gekant

tegen de introductie van zgn. 'broker vote rule' waarbij effectenintermediairs naar eigen inzicht kunnen stemmen wanneer de uiteindelijke belegger niet geïnteresseerd is in het uitoefenen van het stemrecht. Eumedion heeft deze punten in een gezamenlijke brief met de Association of British Insurers (ABI) en de European Sustainable Investment Forum (Eurosif) al in augustus 2010 onder de aandacht van de Europese Commissie gebracht.

2.1.11 Voorstel voor een richtlijn betreffende crisisbeheersing in de financiële sector

De Europese Commissie zal in het voorjaar van 2011 een richtlijnvoorstel publiceren om de publieke toezichthouder op banken verregaande mogelijkheden te geven om bij een bank in te grijpen op het moment dat deze in problemen raakt. Zo zal de toezichthouder op het moment dat de bank niet meer voldoet of dreigt te voldoen aan een belangrijke bepaling uit de richtlijn kapitaaltoereikendheid de bank kunnen dwingen om geen dividend meer uit te keren, om activiteiten of bedrijfsonderdelen af te stoten of om het bestuur en/of raad van commissarissen te vervangen, zonder dat dit goedkeuring van de aandeelhoudersvergadering behoeft. In het geval een bank, ondanks de eerdere interventie maatregelen, toch niet langer levensvatbaar is, dan wil de Europese Commissie de toezichthouder de mogelijkheid geven om de bank te dwingen zich te laten overnemen door een gezonde instelling of om de activiteiten geheel of gedeeltelijk over te dragen naar een tijdelijke overbruggingsbank. Ook bij deze maatregelen is goedkeuring van de aandeelhoudersvergadering niet nodig. Wel zal de Europese Commissie stringente criteria voor de toezichthouder opstellen als deze van de hiervoor genoemde afwikkelingsinstrumenten gebruik wil maken. Zo zal de toezichthouder o.a. moeten nagaan of het inzetten van het instrument noodzakelijk is vanuit het algemene belang. Daarnaast moeten benadeelden, zoals aandeelhouders, worden gecompenseerd voor de geleden schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat aandeelhouders niet méér schade mogen lijden dan in het geval het faillissement van de bank volgens het 'gewone' faillissementsrecht was afgehandeld.

- Standpunt Eumedion

Eumedion kan zich voorstellen dat, na de financiële crisis, de publieke toezichthouder ruimere bevoegdheden krijgt om in een vroege fase in te grijpen bij een onder toezicht staande instelling die in problemen is geraakt. Het passeren van de aandeelhoudersvergadering voor bepaalde besluiten zou wat Eumedion betreft alleen mogen gebeuren wanneer het de betreffende instelling een systeembank betreft en de problemen bij deze instelling tot instabiliteit van het gehele financiële systeem kunnen leiden. Eumedion zal erop letten dat het richtlijnvoorstel strikte waarborgen biedt tegen misbruik van de nieuwe bevoegdheden door de toezichthouder en er een adequate compensatieregeling is voor de gedupeerde bankaandeelhouders in het geval de systeembank dient te worden overgenomen door een andere bank dan wel de activiteiten geheel of gedeeltelijk moeten worden overgedragen naar een overbruggingsbank.

2.1.12 Voorstel voor aanpassing van de richtlijn marktmisbruik

De Europese Commissie zal waarschijnlijk nog eind 2010 een voorstel publiceren ter aanpassing van de richtlijn marktmisbruik. Op grond van een in juni 2010 gepubliceerd consultatiedocument denkt de Europese Commissie erover alle buitenbeurshandel (bijvoorbeeld handel in financiële instrumenten op een elektronisch platform en handel in zgn. 'over the counter'-instrumenten, zoals credit default swaps) onder de reikwijdte van de Europese richtlijn te brengen. Daarnaast zou niet alleen marktmanipulatie zelf, maar ook *pogingen* tot markmanipulatie voortaan onder de verbodsbepaling van de richtlijn moeten vallen. De Europese Commissie zal waarschijnlijk verder het voorstel doen dat in het geval een beursvennootschap besluit tot uitstel van publicatie van koersgevoelige informatie (in verband met bijvoorbeeld geheime onderhandelingen over een overname of afsplitsing), dit aan de toezichthouder dient te worden gemeld. De Europese Commissie zal in dat kader waarschijnlijk ook het voorstel doen om in het geval van een reddingsoperatie van een systeembank niet de vennootschap, maar de toezichthouder beslissingsbevoegd te maken t.a.v. het uitstellen van publicatie van koersgevoelige informatie. De Europese Commissie overweegt verder kleine beursvennootschappen vrij te stellen van bepaalde onderdelen van de richtlijn marktmisbruik.

- Standpunt Eumedion

Eumedion vindt niet dat de kleinere beursvennootschappen moeten worden vrijgesteld van de huidige verplichting tot het onverwijld publiceren van koersgevoelige informatie. Het risico van marktmanipulatie en van handel met voorwetenschap is juist bij dit soort vennootschappen in het algemeen vrij groot, vanwege o.a. de veelal lage liquiditeit van de aandelen (een groot deel van de aandelen wordt gehouden door een beperkt aantal grootaandeelhouders). Juist ter bescherming van de minderheidsaandeelhouders is het volgens Eumedion van het grootste belang dat alle financiële marktpartijen op hetzelfde moment worden geïnformeerd over het (financiële) reilen en zeilen van de vennootschap. Eumedion zou verder graag zien dat in de aangepaste Europese richtlijn duidelijker wordt bepaald onder welke omstandigheden een beursvennootschap de publicatie van koersgevoelige informatie mag uitstellen. Eumedion vindt in ieder geval dat wanneer een beursvennootschap besluit tot uitstel van publicatie, dit aan de toezichthouder dient te worden gemeld. Deze kan dan beter monitoren of op een gegeven moment de koersbewegingen dusdanig zijn dat de betreffende informatie wel moet worden gepubliceerd dan wel dat de handel in het betreffende aandeel moet worden geschorst.

2.1.13 Voorstel voor aanpassing van de Transparantierichtlijn

De Europese Commissie zal waarschijnlijk in de loop van 2011 een voorstel tot aanpassing van de Transparantierichtlijn publiceren. Op grond van een in juni 2010 gepubliceerd consultatiedocument overweegt de Europese Commissie partijen die een substantieel economisch belang in een

beursvennootschap houden (bijvoorbeeld in de vorm van cash settled equity swaps of cash settled opties) te verplichten een openbare melding te doen. Daarnaast overweegt de Europese Commissie grootaandeelhouders te verplichten hun intenties m.b.t. het houden van hun aandelenbelang openbaar te maken. De Europese Commissie denkt er verder over om een extra transparantieplicht in te voeren voor partijen die tussen de stemregistratiedatum en de datum van de aandeelhoudersvergadering hun aandelen verkopen. Een dergelijke transparantieplicht zou 'empty voting' volgens de Europese Commissie mogelijk kunnen ontmoedigen. Verder vraagt de Europese Commissie zich af of bij de komende wijziging van de Transparantierichtlijn gestreefd moet worden naar volledige harmonisatie van de maatregelen of dat EU-lidstaten nog ruimte moet worden gegund additionele transparantiemaatregelen te treffen. Tot slot zal de Europese Commissie mogelijk met voorstellen komen om de transparantieverplichtingen voor de kleinere beursvennootschappen te verlichten.

- *Standpunt Eumedion*

Eumedion is voorstander van een aanpassing van de Transparantierichtlijn. Eumedion vindt dat in dat kader de drempels voor het melden van substantiële belangen in beursvennootschappen door aandeelhouders in de Europese Unie (EU) maximaal moet worden geharmoniseerd. Momenteel hanteren de EU-lidstaten nog verschillende wettelijke meldingsdrempels. Daarbij komt dat in sommige EU-lidstaten vennootschappen in hun statuten nog aanvullende meldingsdrempels mogen opnemen. Door deze verschillen moeten institutionele beleggers met hun wijdverspreide aandelenportefeuille hoge kosten maken om verschillende meldingssystemen in te richten en om bij te houden welke vennootschap welke meldingsdrempel hanteert. De administratieve lasten kunnen worden verlaagd wanneer de Transparantierichtlijn op maximumharmonisatie wordt gebaseerd. Eumedion pleit er verder voor om puur economische posities als cash settled equity swaps en cash settled opties onder de meldingsplicht van substantiële aandelenbelangen te brengen. Eumedion zou geen voorstander zijn van een Europese verplichting voor grootaandeelhouders om hun intenties t.a.v. het aandelenbelang te melden. Een dergelijke plicht zal waarschijnlijk leiden tot standaardverklaringen, terwijl de administratieve lasten voor beleggers evident zijn.

2.1.14 Groenboek corporate governance van beursvennootschappen

De Europese Commissie zal in het voorjaar van 2011 een Groenboek publiceren over corporate governance van beursvennootschappen. In het Groenboek zullen waarschijnlijk ook voorstellen worden gedaan die betrekking hebben op de rol en positie van aandeelhouders. Zo overweegt de Europese Commissie institutionele beleggers te verplichten hun stembeleid en –gedrag te publiceren. Ook overweegt de Europese Commissie de EU-lidstaten een gedragscode voor institutionele beleggers op te stellen dan wel dat een dergelijke code op Europees niveau moet worden vastgesteld.

- *Standpunt Eumedion*

Eumedion zou geen voorstander zijn van te veel en gedetailleerde Europese corporate governance voorschriften. Eumedion vindt dat de flexibele en praktische benadering van nationale corporate governance codes moet worden gecontinueerd. Eumedion geeft er de voorkeur aan om de (uitoefening van de) bevoegdheden van de interne toezichthoudende organen van beursvennootschappen – de raad van commissarissen en de aandeelhoudersvergadering – zo mogelijk te versterken teneinde de corporate governance structuur te verbeteren. Eumedion acht dit een vruchtbaarder en meer werkbaar model dan één waarin de publieke toezichthouder veel meer bevoegdheden op het terrein van corporate governance zou krijgen. Eumedion zou voorstander zijn van het opstellen van een aantal 'high level' *best practices* op Europees niveau voor institutionele beleggers.

2.1.15 *Towards a Single Market Act*

Op 27 oktober 2010 heeft de Europese Commissie een zogenoemde mededeling naar het Europees Parlement, de Europese Raad, de Economische en Sociale Commissie en de Commissie voor de Regio's gestuurd met als titel *Towards a Single Market Act*. Daarin staan een consultatie aangekondigd over een betere informatieverschaffing door bedrijven op het terrein van milieu- en sociale prestaties.

Veel verder gaat – en ingrijpender voor een aantal Nederlandse beursvennootschappen – is een ander actiepunt dat in de Commissiemededeling wordt aangekondigd:

Before 2012, the Commission will look into the feasibility of an initiative on the Ecological Footprint of Products to address the issue of the environmental impact of products, including carbon emissions. The initiative will explore possibilities for establishing a common European methodology to assess and label them.

Dit zou betekenen dat vennootschappen te maken kunnen krijgen met een verplichting om per product een CO₂-uitstoot berekening te maken en mogelijk zullen moeten publiceren op de verpakking of andere openbare plaatsen.

- *Standpunt Eumedion*

Eumedion is een voorstander is van heldere, brede en toegankelijke informatie van beursvennootschappen over hun ESG-prestaties met name als dat een beter inzicht geeft in de risico's van de onderneming. Het is de vraag of een gedetailleerde informatieplicht over CO₂-uitstoot daaraan bijdraagt. De huidige rapportage over broeikasgassen kan aanzienlijk beter, maar hoeft niet uit te monden in een extreme gedetailleerdheid.

2.2 Niet-financiële verslaggeving

Voor Eumedion is de kwaliteit van de verslaggeving een belangrijk onderdeel van corporate governance. Met de uitbreiding van Eumedions aandachtsgebied naar milieu- en sociale prestaties is

ook de kwaliteit van niet-financiële rapportages een belangrijk onderdeel van het beleid geworden. Eumedion volgt daarom nationale en internationale ontwikkelingen op dat gebied op de voet.

In 2010 is een aantal initiatieven op het gebied van niet-financiële verslaggeving in gang gezet die in 2011 zijn beslag zal krijgen of waar Nederlandse beursvennootschappen in 2011 over ondervraagd kunnen worden. Het toonaangevendste daarvan is de oprichting van het International Integrated Reporting Committee (IIRC). Maar ook het initiatief van de Europese beleggingsanalisten om een sectorgewijze lijst van *key performance indicators (kpi's)* te ontwikkelen en de scherpere controle op de naleving van de Richtlijn 400 van en door de Raad voor de Jaarverslaggeving zullen mogelijkwijs voor een kwaliteitsverbetering van de niet-financiële of ESG-rapportage leiden. Daarbij wordt gekeken naar het papieren jaarverslag, maar ook nadrukkelijk naar de rapportage op de website.

2.2.1 International Integrated Reporting Committee

Dit comité zet zich in voor een vergaande integratie van financiële en niet-financiële verslaggeving. Doelstelling is een 'radicale herziening van rapportage' waarbij niet alleen gekeken wordt naar financiële verslaggeving maar ook naar de manier waarop het bestuur en de raad van commissarissen verantwoording afleggen over governance, remuneratie en milieu-, economische en sociale prestaties van de vennootschap. Het doel is om meer inzicht te krijgen in de risico's die ondernemingen en daarmee hun aandeelhouders lopen. Het is een breed gedragen initiatief door toonaangevende spelers zoals de vier grote accountantskantoren, de International Accounting Standards Board, het Global Reporting Initiative (GRI) en het Accounting For Sustainability Initiative.

Het initiatief moet uiteindelijk een raamwerk voor verslaggeving bieden dat wereldwijd een vergelijking tussen jaarverslagen gemakkelijker maakt en risico's beter signaleert. Omdat de groep van 20 grootste economieën (G20) in 2010 al zijn steun voor dit initiatief heeft uitgesproken, zal het nieuwe raamwerk gepresenteerd worden op de grote G20-bijeenkomst in november 2011, die zal plaatsvinden in Frankrijk, het land dat dan voorzitter is.

- Standpunt Eumedion

Eumedion en haar deelnemers zijn in principe voorstander van geïntegreerde verslaglegging mits daarmee de kwaliteit van de financiële en niet-financiële verslaggeving verbetert. Van belang is dat beleggers een beter inzicht krijgen in de prestaties en risico's van de onderneming. Beursvennootschappen zouden al een begin daarmee kunnen maken door naast hun financiële risico's ook hun belangrijkste niet-financiële risico's te identificeren en daarover te rapporteren, zoals voorgesteld in de Eumedion speerpuntenbrief 2011 (zie paragraaf 2.3.1).

2.2.2 EFFAS en kpi's

The European Society of Financial Analysts Societies (EFFAS, waar ook de Nederlandse Beroepsvereniging van Beleggingsprofessionals (VBA) lid van is) heeft samen met de Deutsche Vereinigung für Finanzanalyse und Asset Management (DVFA) een groep kernprestatieindicatoren ontwikkeld die speciaal gericht zijn op het kunnen analyseren van ESG-prestaties van bedrijven door financieel analisten. Zij komen daarmee tegemoet aan de klacht van de financiële sector, die gedeeld wordt door Eumedion, dat de huidige kwaliteit van duurzaamheidsverslagen en maatschappelijke verslagen veelal tekort schiet om een goed beeld te krijgen van niet-financiële prestaties en risico's. EFFAS heeft zich bij het ontwikkelen van de kpi's gebaseerd op de sectorindeling van de Dow Jones Industrial Index en de verslaggevingseisen van IFRS.

- *Standpunt Eumedion*

Eumedion kijkt met belangstelling naar het project van EFFAS. EFFAS zal in 2010 een aantal workshops organiseren met beursvennootschappen. Eumedion heeft in 2010 een onderzoeksvorstel gepresenteerd dat uitgevoerd zal worden in 2011. Het onderzoek wordt in hoofdstuk 3 van dit beleidsplan verder beschreven. Doel van het onderzoek is te inventariseren wat de Eumedion-deelnemers aan duurzaamheidsinformatie en kpi's in de verslaggeving zouden willen zien.

2.2.3 SER en Richtlijn 400

In Richtlijn 400 van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) wordt aangegeven welke informatie het jaarverslag van een onderneming dient te bevatten. Daartoe behoort nu al onder andere het geven van informatie over maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo), zoals ook voorgeschreven door de Nederlandse corporate governance code. Met het SER-advies 'Duurzame Globalisering: een wereld te winnen' uit juni 2008 is de richtlijn uitgebreid met aanbevelingen voor rapportage van bedrijven over hun internationale ketenbeheer. Op 18 november 2009 heeft de RJ, met steun van Eumedion, de herziene richtlijn 400 definitief vastgesteld. De nieuwe richtlijn zal van toepassing zijn op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2010. De RJ heeft ook de 'Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving' geactualiseerd. Daarbij is rekening gehouden met internationale ontwikkelingen en goede voorbeelden uit de praktijk, onder meer door aansluiting te zoeken bij algemeen geaccepteerde richtlijnen en standaarden waaronder die van het GRI.

De SER heeft aangegeven de duurzame en maatschappelijke verslagen van de (beursgenoteerde) vennootschappen te willen gaan monitoren, waarbij vooral gelet zal worden op de verslaggeving betreffende de ketenverantwoordelijkheid en hun internationale activiteiten. Daarbij zullen de bedrijfsscores op de Transparantiebenchmark een belangrijke rol spelen, maar ook andere vormen van communicatie over mvo-activiteiten. De Transparantiebenchmark is een initiatief van het voormalige ministerie van Economische Zaken (tegenwoordig het ministerie van Economische Zaken, Landbouw

en Innovatie) waarmee een ranglijst wordt gemaakt van de vennootschappen die het beste rapporteren over milieu-, sociale en governanceprestaties.

- *Standpunt Eumedion*

Gegeven de discussie die heeft plaatsgevonden op het seminar “het jaarverslag: rode oortjes of papierbak”. dat Eumedion samen met Koninklijk NIVRA en de VBA in juni 2010 heeft georganiseerd, is het van belang dat serieus wordt gemonitord of beursvennootschappen Richtlijn 400 in voldoende mate naleven. Beleggers vinden niet-financiële informatie steeds belangrijker bij het kunnen inschatten van de belangrijkste risico's en kansen van beursvennootschappen. Het is niet in het belang van de beursvennootschappen als beleggers hun prestaties niet op waarde kunnen schatten wegens een gebrek aan belangrijke informatie, die niet alleen financieel hoeft te zijn, maar wel financiële consequenties kan hebben.

Eumedion heeft een vertegenwoordiging in het panel van deskundigen van de Transparantiebenchmark en zal de Nederlandse discussie over niet-financiële verslaglegging op de voet volgen en zo nodig de deelnemers informeren over de ontwikkelingen.

Verbetering van niet-financiële verslaglegging is een belangrijk onderdeel van het beleid van Eumedion. Dat blijkt ook uit de nadruk die daarop wordt gelegd in de speerpuntenbrief, die hierna besproken zal worden.

2.3 Dialoog met beursvennootschappen en aandeelhoudersvergaderingen 2011

2.3.1 Dialoog met beursvennootschappen

In het afgelopen jaren wordt steeds sterker het belang van dialoog tussen de vennootschap en haar aandeelhouders, zowel voor als tijdens de aandeelhoudersvergadering, benadrukt. Onderbouwing hiervan is te vinden in het onderzoeksrapport van prof. Kemna en prof. Van de Loo, in de totstandkoming van een ‘Stewardship Code’ voor institutionele beleggers in het Verenigd Koninkrijk, in het door Eumedion gepubliceerde position paper over betrokken aandeelhouderschap en impliciet ook best practice bepaling IV.3.13 in de Code Tabaksblad, waarin van vennootschappen wordt gevraagd een beleid op hoofdlijnen te formuleren voor bilaterale contacten met aandeelhouders. Beursvennootschappen zijn ook in toenemende mate bereid om voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering, vooral ten aanzien van de onderwerpen die op de agenda (komen te) staan, de dialoog met aandeelhouders daadwerkelijk aan te gaan, teneinde in een vroege fase aandeelhouders uitleg te verschaffen over mogelijke voorstellen (‘reguliere’ corporate governance onderwerpen, van niet-strategische aard), om voorlopige opvattingen van de aandeelhouders te vernemen en om dit mee te wegen in het uiteindelijke voorstel dat aan de aandeelhoudersvergadering wordt voorgelegd. Ook komt het voor dat aandeelhouders worden gevraagd naar hun wensen en input ten aanzien van specifieke onderdelen van het jaarverslag.

Eumedion juicht het voeren van een dialoog tussen institutionele beleggers en beursvennootschappen toe. Het is voor institutionele beleggers veelal effectiever om het oordeel over agendavoorstellen en over andere zaken die de vennootschap raken buiten de aandeelhoudersvergadering om in gesprekken met bestuurders en commissarissen kenbaar te maken. In dat geval is er ook daadwerkelijk sprake van een dialoog en kunnen de bevindingen beter worden meegewogen bij het bepalen van het stemgedrag van de aandeelhouders die om welke reden dan ook ver voor de datum van de aandeelhoudersvergadering stemmen. Tijdens de dialoog kunnen ook andere zaken worden besproken die zich minder lenen voor discussie tijdens de aandeelhoudersvergadering. Eumedion zal zich de komende tijd vooral gaan richten op het faciliteren van de dialoog die de deelnemers van Eumedion met beursvennootschappen voeren. Beursvennootschappen die de behoefte voelen om verschillende zaken met institutionele beleggers te bespreken kunnen Eumedion vragen een overleg te arrangeren. Ook de deelnemers van Eumedion kunnen Eumedion vragen een overleg met een bepaalde vennootschap in te roosteren als zij de behoefte voelen bepaalde zaken in collectief verband met deze vennootschap te bespreken. Eumedion zal haar deelnemers uitnodigen om in een dergelijk overleg, geïnitieerd door ofwel de beursvennootschap ofwel een of meerdere deelnemers, te participeren, waarbij zij – naast de initiërende vennootschap of deelnemer(s) – ook bespreekpunten kunnen aandragen. Eumedion faciliteert het overleg voor haar deelnemers verder door voor elk overleg een voorbereidend memo met bespreekpunten te maken en zal ook een verslag van elk overleg opstellen. Uitdrukkelijk zij gesteld dat Eumedion een dergelijk overleg uitsluitend faciliteert. Eumedion heeft geen “eigen mening” of adviserende stem in het overleg. De precieze uitwerking van de voorbereiding en van vormgeving van de dialoog zal in 2011 haar beslag krijgen.

De dialoog kan van de kant van de Eumedion-deelnemers resulteren in de behoefte om nader met mededeelnemers te overleggen om het gedrag van de betreffende vennootschap te veranderen. Dit wordt omschreven als “engagement”. Na verloop van tijd worden dan vervolggesprekken ingepland met de betreffende vennootschap. Engagementtrajecten zijn in principe de verantwoordelijkheid van individuele deelnemers. Alleen op aanvraag van de deelnemers zelf zal Eumedion hierbij ook weer een faciliterende rol spelen.

Het toegenomen belang van een dialoog buiten de aandeelhoudersvergadering om betekent niet dat de aandeelhoudersvergadering voor institutionele beleggers minder belangrijk wordt. Tijdens de aandeelhoudersvergadering worden immers belangrijke beslissingen genomen en is nog steeds het forum waaraan het bestuur en de raad van commissarissen verantwoording dienen af te leggen. De deelnemers van Eumedion zullen zoveel mogelijk door het middel van het uitoefenen van hun stemrecht participeren in de besluitvorming. Daarbij bestaat tevens de intentie dat altijd een van de

Eumedion-deelnemers fysiek aanwezig is op de aandeelhoudersvergadering van de AEX-vennootschappen, teneinde i) *goodwill* richting de betreffende vennootschap te tonen (onderdeel van lange termijnrelatie), ii) om bestuurders en commissarissen in het openbaar te complimenteren met de gang van zaken, iii) richting het bestuur, de raad van commissarissen en medeaandeelhouders een toelichting te geven op het stemgedrag dan wel iv) om bepaalde argumenten in de discussie kracht bij te zetten door deze in de openbaarheid van de aandeelhoudersvergadering te brengen (onderdeel van een 'escalatieladder').

2.3.2 Speerpuntenbrief 2011

Traditiegetrouw stuurt Eumedion voor een aandeelhoudersvergaderingseizoen een "speerpuntenbrief" naar de 75 grootste Nederlandse beursvennootschappen en naar nog een aantal kleine beursvennootschappen. Eumedion heeft dit ook weer voor het seizoen 2011 gedaan. De speerpuntenbrief bevat onderwerpen die de bij Eumedion aangesloten deelnemers in de discussies met bestuurders en/of commissarissen buiten dan wel op de aandeelhoudersvergadering mogelijk aan de orde zullen stellen. Eumedion heeft voor 2011 één speerpunt geformuleerd. Het speerpunt voor 2011 heeft betrekking op de financiële en niet-financiële verslaggeving, gelet op het feit dat het jaarverslag en de jaarrekening voor aandeelhouders belangrijke documenten zijn om een beursvennootschap te analyseren. Om een nog beter beeld te krijgen van de kansen van en de risico's voor de vennootschap en om te voorkomen dat aandeelhouders tot eigen, mogelijk te conservatieve aannames komen, zouden de deelnemers van Eumedion het zeer op prijs stellen wanneer in het jaarverslag en/of de jaarrekening de volgende additionele informatie wordt opgenomen:

- a) een analyse van de markten waarin de onderneming opereert, waarbij bij voorkeur de marktaandelen van de onderneming zijn opgenomen, samen met een analyse van de kansen en bedreigingen in deze markten.
- b) een duidelijk overzicht van de groepsstructuur, weergegeven in een diagram.
- c) meer financiële transparantie over dochterondernemingen die wel volledig worden geconsolideerd, maar niet geheel in eigendom zijn. De verslaggevingsregels zorgen ervoor dat aandeelhouders van de groep alleen inzicht hebben in welk gedeelte van de nettowinst en eigen vermogen hen op proportionele basis toekomt. Aandeelhouders zouden het echter wenselijk vinden dat andere kerncijfers als omzet, operationele winst, afschrijvingen, schuld en kas ook op proportionele basis worden gerapporteerd. Aandeelhouders kunnen hiermee ook een beter oordeel vellen over de financiële *leverage* van de groep.
- d) meer transparantie over de financiële strategie van de vennootschap, zoals het dividendbeleid, naar welke kapitaalstructuur de vennootschap op lange termijn toe wil groeien, wat het beleid is t.a.v. inkoop van eigen aandelen en inzicht in de financiële ratio's waaraan de vennootschap vanuit

kredietovereenkomsten moet voldoen. Daarbij is het ook van belang te weten hoe deze ratio's worden berekend en dat de berekening wordt gecontroleerd door de externe accountant.

- e) een overzicht van de indicatoren die gerelateerd zijn aan sociale, economische en milieuprestaties van de vennootschap voor zover relevant voor inzicht in de aard van de ondernemingsactiviteiten, de bedrijfsvoering en voor de (internationale) keten waarin de vennootschap opereert.
- f) een beschrijving van de voornaamste risico's gerelateerd aan de strategie van de vennootschap, waaronder ook *environmental* en *social risks*.

De gehele brief is beschikbaar op de website van Eumedion (www.eumedion.nl).

Na afloop van het 'aandeelhoudersvergaderingenseizoen' 2011 zal traditiegetrouw een evaluatie van de belangrijkste en opvallende punten van de aandeelhoudersvergaderingen worden opgesteld en naar de Monitoring Commissie Corporate Governance Code worden gestuurd. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de bevindingen over het speerpunt.

Eumedion zal na de reguliere aandeelhoudersvergaderingen 2011 tevens een rondetafelbijeenkomst met Eumedion-deelnemers en een aantal bestuurders en commissarissen van beursvennootschappen beleggen om de conclusies en bevindingen uit de aandeelhoudersvergaderingen te bespreken, alsmede actuele (beleidsmatige) kwesties.

2.3.3 Alertservice aandeelhoudersvergaderingen

Eumedion werkt sinds het aandeelhoudersvergaderingenseizoen 2009 met de zogenoemde 'alertservice': Eumedion stuurt een alert naar al haar deelnemers op het moment dat de Beleggingscommissie van Eumedion besluit dat een agendavoorstel van een beursvennootschap (flagrant) in strijd is met de Nederlandse wet- en regelgeving, de Nederlandse corporate governance code dan wel met het Eumedion Handboek Corporate Governance. De alerts zijn uitdrukkelijk geen stemadviezen, maar een signaal voor de Eumedion-deelnemers om met verhoogde aandacht het desbetreffende agendapunt te beoordelen. Mede gelet op de effectiviteit van de alerts in 2009 en 2010, zal Eumedion de alertservice voor de aandeelhoudersvergaderingen in 2011 continueren. Voorafgaand aan het verzenden van een alert zal altijd contact met de betreffende vennootschap (in eerste instantie met de secretaris van de vennootschap en later mogelijk met bestuurders en/of commissarissen) worden opgenomen om te vernemen of de informatie op basis waarvan de conceptalert is opgesteld compleet is en goed is geïnterpreteerd. Als uitgangspunt geldt dat het de voorkeur verdient om mogelijke problemen voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering met de betreffende vennootschap te bespreken en waar mogelijk op te lossen.

2.4 Verantwoordelijkheden Eumedion-deelnemers

Eumedion heeft in haar begin 2010 uitgebrachte *position paper* over betrokken aandeelhouderschap geconstateerd dat de politieke en maatschappelijke discussie zich de afgelopen jaren heeft verlegd van meer rechten voor aandeelhouders naar meer verantwoordelijkheden voor aandeelhouders. In het position paper zijn daarvoor enkele voorstellen zijn opgenomen. Deze voorstellen zijn in 2010 met de deelnemers besproken. Daarnaast heeft Eumedion, mede n.a.v. het *position paper* en de inwerkingtreding van een gedragscode voor institutionele beleggers in het Verenigd Koninkrijk, het initiatief genomen om een set van *best practices* voor haar deelnemers op te stellen. Deze *best practices* zullen o.a. betrekking hebben op het stemmen door institutionele beleggers en het voeren van een dialoog met beursvennootschappen. De voorgestelde *best practices* zullen naar verwachting in januari 2011 als consultatiedocument worden gepubliceerd. Eumedion zal in het voorjaar van 2011 met haar deelnemers bijeenkomsten organiseren om de *best practices* te bespreken. Daarnaast zal zij zich op de hoogte stellen van het gevoel van beursvennootschappen over de voorgestelde *best practices*. De definitieve set *best practices* zal naar verwachting rond de zomer van 2011 kunnen worden vastgesteld, waarna de Eumedion-deelnemers worden uitgenodigd om de opgeroepen de *best practices* binnen een redelijke termijn te implementeren.

3. ONDERZOEK

In 2010 is Eumedion, in samenwerking met Nyenrode Business Universiteit, een onderzoeksproject begonnen naar de lange termijn strategie van de circa 25 grootste Nederlandse beursvennootschappen. De lange termijn strategie van vennootschappen is belangrijk voor institutionele beleggers die zelf ook verplichtingen op de lange termijn hebben. Het is echter niet altijd duidelijk is wat die lange termijn inhoudt, hoe deze tot stand komt en wordt verwezenlijkt. Met het onderzoek hoopt Eumedion een antwoord te krijgen op die vraag door een retrospectief beeld te scheppen van de strategie van Nederlandse beursvennootschappen over de laatste 20 à 30 jaar. De eerste vennootschap waarvan Eumedion de lange termijn strategie in de afgelopen 30 jaar onderzoekt is Unilever. Het eerste onderzoek heeft een pilot karakter en wordt begin 2011 publiek gemaakt. Op basis van de in de pilot studie opgedane ervaringen zal bekeken worden of in 2011 ook studies naar de lange termijn strategie van andere vennootschappen worden opgezet.

Eumedion zal in 2011 verder onderzoek laten uitvoeren naar *key performance indicators* (KPI's) op het terrein van duurzaamheid. In de laatste tien jaar is veel verbeterd op het gebied van duurzaamheidsverslaglegging. Er is steeds meer sprake van duurzaamheidsverslagen. De kwaliteit van deze verslagen verschilt per vennootschap en de kwaliteit van de gegevens is over het algemeen nog niet optimaal. Doel van het onderzoek is te inventariseren wat de Nederlandse institutionele belegger aan duurzaamheidsinformatie en KPI's in de verslaglegging zou willen zien, om daarmee te komen tot bepaalde kwaliteitseisen op dit gebied en uiteindelijk tot integratie van de duurzaamheidsinformatie in het jaarverslag.

Verder blijft Eumedion in 2011 participeren in het Onderzoekscentrum Onderneming & Recht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit Nijmegen. Daarnaast zal Eumedion in 2011 participeren in het Zuidas Instituut voor Financieel Recht en Ondernemingsrecht van de Vrije Universiteit.

Eumedion zal in 2011 voor het vierde achtereenvolgende jaar een scriptieprijs organiseren teneinde het onderzoek onder studenten naar corporate governance, duurzaam ondernemen en verantwoord beleggen een verdere stimulans te geven. Eind 2011 wordt de prijs voor de beste scriptie in het studiejaar 2010/11 uitgereikt.

4. EVENEMENTEN

Net als in voorgaande jaren zal Eumedion ook in 2011 in het najaar een symposium organiseren over een actueel corporate governance onderwerp. De Onderzoekscommissie zal in de loop van 2011 een thema voorstellen, mede afhankelijk van de ontwikkelingen gedurende het komende aandeelhoudersvergaderingenseizoen.

Daarnaast zal Eumedion, net zoals in 2010, in 2011 met Koninklijk NIVRA en de VBA een gezamenlijk seminar organiseren. Net als in 2010 zal een thema op het terrein van verslaggeving worden gekozen. Het is de bedoeling het seminar kort na de periode van de jaarlijkse aandeelhoudersvergaderingen te houden.

Verder zal Eumedion in 2011 verschillende bijeenkomsten met haar deelnemers beleggen om het voorstel voor een set van *best practices* voor Eumedion-deelnemers te bespreken.

Daarnaast kunnen ad hoc bijeenkomsten worden georganiseerd over actuele onderwerpen, waarbij sprekers worden uitgenodigd om hun visie op de ontwikkelingen te geven.

Om de betrokkenheid van deelnemers bij de werkzaamheden verder te stimuleren is Eumedion voornemens regulier informele bijeenkomsten te organiseren. In 2011 zal de eerste van dergelijke bijeenkomsten eind maart plaats vinden, als een soort aftrap van het seizoen van de aandeelhoudersvergaderingen.

5. DIENSTVERLENING

Eumedion biedt haar deelnemers diensten aan op het gebied van corporate governance om hen te informeren over actuele corporate governance ontwikkelingen en om hen bij te staan bij het formuleren en uitvoeren van een eigen stembeleid. De volgende diensten worden aangeboden.

5.1 Informatieverstrekking

- Nieuwsbrief

Uit de eerste resultaten van het Eumedion-tevredenheidsonderzoek blijkt dat de Nieuwsbrief erg op prijs wordt gesteld. Eumedion gaat dan ook in 2011 door met het publiceren van de maandelijkse Nieuwsbrief. In de Nieuwsbrief worden de laatste ontwikkelingen op corporate governance gebied in Nederland en in de Europese Unie besproken. Voorts wordt daarin aandacht besteed aan opvallende zaken bij beursvennootschappen, standpunten van Eumedion, nationale en Europese wetgevingsinitiatieven en ontwikkelingen rond de Nederlandse corporate governance code.

- Handboek Corporate Governance

In 2008 heeft Eumedion een nieuwe editie van het Handboek Corporate Governance uitgebracht. Het handboek biedt institutionele beleggers een hulpmiddel bij het opstellen van het eigen stembeleid en de rapportage daarover en handvatten voor de beoordeling van concrete agendapunten in de aandeelhoudersvergadering. Mede naar aanleiding van nieuwe wetgeving, de in juli 2008 gepubliceerde Eumedion-aanbevelingen over dividendbeleid en de inkoop van eigen aandelen en de herziening van de Eumedion-aanbevelingen betreffende bestuurdersbezoldiging in oktober 2009, zal Eumedion in 2011 een nieuwe versie van het Handboek uitbrengen.

- Alertservice controversiële agendavoorstellen

Zoals in paragraaf 2.2.2 beschreven, handhaaft Eumedion in 2011 haar alertservice ten aanzien van (controversiële) agendapunten van aandeelhoudersvergaderingen. De Eumedion-deelnemers kunnen deze alerts gebruiken voor het bepalen van het stemgedrag ten aanzien van deze agendapunten.

- Website

De website is een belangrijk communicatiemiddel tussen Eumedion, haar deelnemers en “de buitenwereld”. Uit de eerste resultaten van het in het najaar 2010 uitgevoerde tevredenheidsonderzoek over Eumedion blijkt o.a. dat veel deelnemers van mening zijn dat de website van Eumedion gemakkelijker en toegankelijker moet worden. De website zal in 2011 in zijn geheel worden herzien, waarbij de mogelijkheid tot interactie tussen deelnemers op het besloten deel van de site wordt bewerkstelligd

5.2 Vergaderingen van Deelnemers

Eumedion houdt in 2011 minimaal twee vergaderingen van deelnemers.

- Voorjaarsvergadering

Tijdens deze vergadering legt het Algemeen bestuur van Eumedion verantwoording af voor het gevoerde beleid van het afgelopen jaar. Het jaarverslag wordt besproken en de Vergadering van Deelnemers wordt voorgesteld de jaarrekening goed te keuren. Ook zal het bestuur de Vergadering om decharge vragen. Tevens wordt tijdens deze vergadering het aandeelhoudersvergaderingseizoen 2011 geëvalueerd. De belangrijkste en opvallendste zaken die op de verschillende aandeelhoudersvergaderingen aan de orde zijn geweest, worden besproken. Daarbij wordt ook bekeken in hoeverre er zich moeilijkheden hebben voorgedaan bij het uitbrengen van de stemmen en de eigen informatieverstrekking betreffende de uitvoering van het stembeleid. De evaluatie levert input op voor de brief inzake de belangrijkste bevindingen van het aandeelhoudersvergaderingseizoen die naar de Monitoring Commissie Corporate Governance Code wordt verzonden

- Najaarsvergadering

Tijdens deze vergadering wordt het beleidsplan voor 2012 besproken en vastgesteld, alsmede de begroting voor 2012. Tijdens deze vergadering zal ook de Eumedion Scriptieprijs 2011 worden uitgereikt.

6. COMMISSIES

Het beleid van Eumedion wordt voorbereid in een vijftal commissies en twee werkgroepen, waarin afgevaardigden van de individuele deelnemers zitting hebben.

6.1 *Juridische Commissie*

De Juridische Commissie zal zich in 2011 bezighouden met de beleidsmatige onderwerpen die in paragraaf 2 aan de orde zijn gesteld. De Juridische Commissie neemt het voortouw bij het opstellen van commentaren op consultatiedocumenten en op wetsvoorstellen inzake de in paragraaf 2.1 genoemde onderwerpen. Daarnaast koestert de Juridische Commissie de ambitie om proactief position papers op te stellen over actuele corporate governance aangelegenheden, ten behoeve van latere standpuntbepaling van Eumedion.

6.2 *Audit Commissie*

De Audit Commissie houdt zich onder andere bezig met beleidsmatige aspecten op het terrein van financiële verslaggeving, risicobeheersing en –management en de rol en onafhankelijkheid van de externe accountant. De Audit Commissie zal in 2011 nauw betrokken zijn bij de evaluatie van de speerpunten 2011 (die nauw samenhangen met financiële en niet-financiële verslaggeving), de mogelijke ontwikkeling van een verslaggevingsstandaard inzake duurzaamheid en de voorstellen van de Europese Commissie over de toekomst van het accountantsberoep. Daarnaast is in 2010 het initiatief genomen om op reguliere basis overleg te hebben met de vier grote accountantskantoren.

6.3 *Onderzoekscommissie*

De Onderzoekscommissie zal in 2011 nieuwe onderzoeksterreinen identificeren de scriptieprijs begeleiden. Daarnaast zal zij zich bezig houden met het thema voor het Eumedion symposium 2011.

6.4 *Beleggingscommissie*

De Beleggingscommissie overlegt gedurende het gehele jaar over actuele en materiële corporate governance zaken die bij individuele beursgenoteerde vennootschappen spelen. Zij stelt voorts het Dagelijks Bestuur van Eumedion op de hoogte van flagrante afwijkingen van de geaccepteerde corporate governance standaarden door de individuele beursvennootschappen en zij adviseert het Dagelijks bestuur over het zetten van concrete stappen richting de betreffende beurs vennootschappen dan wel richting de beleidsmakers. Daarnaast bepaalt de Beleggingscommissie of een zogenoemde alert moet worden uitgestuurd wanneer een beursvennootschap een voorstel doet dat in belangrijke mate afwijkt van de geldende wetgeving, de Nederlandse corporate governance code dan wel de Eumedion-aanbevelingen opgenomen in het Handboek Corporate Governance. Verder zullen de leden

van de Beleggingscommissie nauw betrokken zijn bij het opzetten van en participeren in een permanente dialoog met Nederlandse beursvennootschappen. De Beleggingscommissie is verder verantwoordelijk voor het opstellen van de evaluatie van het aandeelhoudersvergaderingenseizoen 2011. In deze evaluatie zal ook aandacht worden besteed aan de *impact* van de speerpuntenbrief en of Eumedion het verzenden van een speerpuntenbrief in volgende jaren moet continueren. In ad hoc situaties wordt de Beleggingscommissie ook betrokken bij het door de Juridische Commissie op te stellen commentaar op een wetsvoorstel of consultatiedocument.

6.5. Public Relations Commissie

De PR Commissie vergadert kort na afloop van elke vergadering van het Algemeen en Dagelijks bestuur om te adviseren of de door het bestuur ingenomen standpunten zich lenen voor het genereren van media-aandacht. De PR Commissie streeft ernaar om Eumedion geregeld in het nieuws te laten komen met standpunten en onderzoeksresultaten. Daarnaast is de PR Commissie actief betrokken bij het redigeren van het Eumedion jaarverslag. In 2011 zal de PR Commissie ook nauw betrokken zijn bij het herzien van de Eumedion website.

6.6. Werkgroep bestuurdersbezoldiging

De ad hoc werkgroep bestuurdersbezoldiging werd in 2006 opgezet om de Eumedion-aanbevelingen betreffende bestuurdersbezoldiging op te stellen. De werkgroep heeft eind 2009 voorgesteld de aanbevelingen te herzien en om te vormen tot een set van uitgangspunten voor een verantwoord beloningsbeleid. Het bestuur heeft deze set uitgangspunten in oktober 2009 vastgesteld. Net als in de voorgaande jaren, zal de werkgroep na het aandeelhoudersvergaderingenseizoen de uitgangspunten toetsen op bruikbaarheid en actualiteit en nagaan of zich knelpunten bij de naleving hebben voorgedaan.

6.7. Werkgroep ESG

De Werkgroep ESG is in november 2010 weer bijeenkomen om het afgelopen jaar te evalueren en het beleid voor 2011 te bepalen. Het voorstel is om in 2011 verder te gaan op de ingeslagen weg met de nadruk op ESG-onderwerpen die betrekking hebben op remuneratie, transparantie en risicomanagement. Een uitbreiding naar aandacht voor generieke thema's wordt nog te vroeg geacht. Dat wil niet zeggen dat er geen aandacht zal worden besteed aan specifieke thema's zoals mensenrechten, klimaat en water. Maar die aandacht zal zich vooral toespitsten op de relatie tussen de risico's van individuele Nederlandse beursvennootschappen. Daarnaast kunnen beleidsbeslissingen in Den Haag en in Brussel ertoe kunnen leiden dat bijvoorbeeld richtlijnen of wettelijke regels over CO2 worden voorgesteld die een nadere bestudering en standpuntbepaling van de deelnemers van Eumedion vereisen. Het voorstel is om daar dan op dat moment op te reageren. Eumedion zal dan in

EUMEDION

---

ieder geval het debat faciliteren, zonder dat dit uiteindelijk altijd moet leiden tot een gemeenschappelijk Eumedon-standpunt.

De werkgroep zal in 2011 nog minstens één keer bij elkaar komen en heeft het voornemen om als de integratie van milieu- en sociale aspecten in de andere commissies goed verloopt, zichzelf aan het eind van 2011 op te heffen.

7. INTERNE ORGANISATIE

7.1. Werven van nieuwe deelnemers en het onderhouden van contacten

Eumedion streeft ernaar om haar deelnemersbasis ook in 2011 verder uit te breiden. Een aantal binnenlandse en buitenlandse partijen zal actief worden benaderd om deelnemer te worden. Daarnaast zal het secretariaat in 2011 met alle deelnemers een gesprek voeren over het functioneren van Eumedion en de kwaliteit van de dienstverlening en belangenbehartiging. Hierdoor wordt het mogelijk een beter inzicht te krijgen in wat de deelnemers van Eumedion verlangen en hoe zij de activiteiten van Eumedion waarderen. Het secretariaat zal voorts periodiek overleg voeren met de beleidsmakers in Brussel en Den Haag, met de AFM, met de Monitoring Commissie en met een aantal maatschappelijke organisaties als DUFAS, Verbond van Verzekeraars, VEB, VNO-NCW, VEUO en Koninklijk NIVRA. Ook met zusterorganisaties in het buitenland, zoals NAPF, ABI, EFRP, AEIP, ICGN en GIGN, zal regulier contact zijn.

7 Genereren van publiciteit

Eumedion zal ook in 2011 weer een actieve bijdrage leveren aan het maatschappelijke debat over corporate governance. Onderdeel hiervan is het schrijven van ingezonden stukken op de opiniepagina van kranten en/of in vaktijdschriften. De Eumedion-medewerkers zullen voorts de standpunten van Eumedion uitdragen door middel van het geven van lezingen en presentaties tijdens seminars en congressen.

7.3 Bestuur

Het Dagelijks bestuur zal in 2011 acht maal vergaderen. Het Algemeen bestuur traditiegetrouw vier keer. Op 1 januari 2011 zal naar verwachting een nieuwe voorzitter worden benoemd i.v.m. het vertrek van Johan van der Ende bij PGGM. In 2011 loopt op 1 april de eerste benoemingstermijn van bestuurslid Colin Melvin (Hermes Investment Management) af, terwijl op 10 oktober de tweede benoemingstermijn van bestuurslid Bart van der Steenstraten (Shell Pensioenfonds) afloopt. De twee bestuursleden kunnen in aanmerking komen voor een volgende benoemingstermijn van twee jaar. De deelnemers van Eumedion zullen hierover in 2011 bericht ontvangen.

8. CONTACT

Meer informatie over Eumedion is te vinden op de website van Eumedion: www.eumedion.nl.

U kunt ook contact opnemen met het secretariaat van Eumedion:

Eumedion

Symphony Toren

Postbus 75926

1070 AX AMSTERDAM

Telefoon: 020 708 5888

Fax: 020 708 5889

E-mail: info@eumedion.nl

Internet: www.eumedion.nl

Voor vragen met betrekking tot dit beleidsplan kunt u zich wenden tot Rients Abma, directeur van Eumedion, Wouter Kuijpers, legal counsel van Eumedion, of Marleen Janssen Groesbeek, beleidsmedewerker duurzaamheid bij Eumedion, allen bereikbaar op het eerder genoemde adres en telefoonnummer.